

GORIŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

OGROŽENA CIVILIZACIJA

Današnji pojavi v našem družabnem življenju nas po vsej pravici navdajajo s strahom in dvomom, je-li se povrnejo kedaj časi, ki bi bili vsaj podobni predvojnemu razmeram.

Tu pa tam se sliši glas, da smo zaostali 50 let nazaj v kulturi, toda o ogromni škodi in nazadovanju, ki je povzročila vojna, nima nobeden pravega pojma iz jednostavnega razloga, ker ni mogoče zapostaviti številke, s kojimi se nam predočujejo vojne zgube. Mi godrnjamo le nad posledicami, nismo pa niti v stanu premeriti v duhu, kam nas lahko dovedejo posledice te vojne.

Večkrat čujemo tarnati državnike, da ni produkcija v nikakem razmerju s potrebščinami in valutnim vprašanjem, slišimo o pomanjkanju premoga kot sila neljavni pretjni in zopet o večnih delavskih stankah, ki se pojavljajo kljub vsemu pomanjkanju tako, da nam je naravnost nemogoče razmotiti vzol neposrednih vojnih posledic.

Ako se pa nam le količkaj posreči zamisliti se v škode, ki jih je napravila vojna, se kmalu prepričamo, da je z vojno ogrožena vsa naša civilizacija, na kojoj smo bili posebno ponosni.

Kaj pa je ta civilizacija? Vem, da si šteje vsak v čast biti prištevan civiliziranemu ljudstvu, toda ta čast je pri natančnejšem opazovanju podobna nečimernosti mladenci, ki si silno domišlja radi znanja s kako lepo devojkjo, o kojoj pa zve pozneje, da je ženska dvomljive vrednosti. No, na tej točki se nahaja danes tudi vobgo človeštvo, kajti civilizacija obstoja približno v tem, da se je razvilo v človeku nebroj potreb, kojih v svojem primitivnem stanju ni niti poznal.

Zidana poslopja, ki varujejo človeka pred dežjem in mrazom, obleka, žimnaste blazine, umivanje, lahka in trpežna obutev, klobuk, redno zavzemanje živeža, kavarne, časopisi, glavniki, gumbi, stroji, škarje, itd. itd. vse to znači nebroj potreb, ki si jih je ustvaril človek, da si olepša življenje in olajša boj za obstanek. Čim večje so njegove potrebščine, tim večja je njegova civilizacija, ki pa sloni in se razvija v bistvu le v merkantilizmu. Kamorkoli je zanesel človek svoje trgovanje, tam se je razvila tudi civilizacija in vsi napredki človeštva temeljijo v trgovini, ki zaposluje 9 desetih vseh človeštva. Vsak gumb desetih vseh človeštva. Vsak gumb na tvoji suknji bi ti lahko povedal, ako bi znal govoriti, skozi koliko sto rok je moral iti, predno je bil prišit na tvojo sukno. S tem pa še ni končana njegova zgodovina, kajti civilizacija je dospela do vrhunca, da zna izkoristiti tudi obrabljene predmete. Sedaj pa oglejmo si, kaj je treba za vzdrževanje in napredovanje te civilizacije.

Pred vsem je treba človeških moči, strojev in premoga, kajti vse delo se osredotoča na polju in v tovarnah. Razun tega treba ogromnih glavnice za investicije, ki se pomnožujejo v razmerju kakor se množi produkcija. Zato toliko povdarjajo današnji državniki, da je treba vsi štati produkcijo, da ne zdrkne svet navzdol.

S složnim sodelovanjem vseh moči se je doseglo vže pred vojno, da so padale cene industrijskim izdelkom, kar je značilo dobo blagostanja, po kojem danes zaman hrepenimo. Človeška moč se je brezobzirno izčrpavala in tekma v vseh panogah obrti in trgovine je napenjala človeški razum do skrajnosti in ga tako avtomatično prisilila do napredovanja.

A kaj je učinila sedaj vojna? Človeške moči so sicer še na razpolago, toda v kaki meri? Ako ra-

čunamo neposredno od vojnih operacij povzročene zgube človeških življenj po vseh bojiščih na 10,000.000; za delo nezmožne vojne pohabljenice na 5,000.000; zmanjšanje porodov vsled mobilizacije možkih 5,000.000; vsled neposrednih vojnih posledic, na žalosti in obupu umrle na 5,000.000 in prištetimo še žrtve španske bolezni, ki so cenijo v Evropi na okroglo 10,000.000

vidimo, da je v dobi vojne nazadovala Evropa približno za 35,000.000 ljudi, od kojih spada brezdvomno 80% v starost, v kojoj je človek produktiven.

35,000.000 milijonov ljudi pomeni približno toliko, kakor da bi izumrlo vse prebivalstvo na Francoskem, ali na Angleškem ali v Italiji in je zguba, ki se tudi v 50 letih ne bode mogla nadomestiti.

Nič manj grozne niso tudi zgube na kapitalu. Gotovo ne manj kakor 50% vseh vojnih posojil je šlo dobesedno v zrak, kar pomeni obubožanje narodov in temu sledeče stalno padanje valute in višanje cene najpotrebnejših vsakdanjemu živežu.

Pa tudi investirani kapital je zginit, kajti med vojno so se preminjale tovarne v municijske izdelovalnice in obrabljene strojev ni nihče nadomeščal. Tako so se izčrpale vse mogoče zaloge, da je danes skoraj nemogoče vspostaviti nove obrate, ker se ni v vojni dobi ničesar produciralo, danes pa je zopet težko začeti, ker manjka surovin. In zakaj manjka surovin? Surovine manjkajo, ker ni bilo med vojno razpoložljivih delavskih moči, ki bi pripravljale potrebne snovi za predelovanje. Radi mobilizacij in vojnega opustošenja je prenehalo nebroj naravnih virov premoga, kamenega olja in kako naj ožive torej danes tovarne in od njih odvisna industrija, ako ni mogoče zagotoviti si premoga, brez kojega večina obratov ne more živeti. Nadaljne posledice leže pa na dlani. Človek se bo moral naravnost odnavaditi številnim stvarim, brez kojih je nekdanj mislil, da ne more živeti.

Postopoma bode moral človek uvideti, da se lahko izhaja brez tega in onega in bode polagoma znižal svoje potrebščine in prekopaval svojo grudo z lopato ter se zopet oblečeval v domače tkanine. Saj smo že videli med vojno, kako se dajo skrčiti vsakdanje potrebščine in kako se širi med ljudstvom vboštvo, ki je rakrana civilizacije. Bogalstva postajajo sicer velikanska, toda krog teh srečnih postaja vedno ožji tako, da padajo v oči in nehoti netijo oni uporni čut proletarijata, ki sili k nasilnemu izbruhu, da izravna vse razlike.

Kako je padla civilizacija nam kaže življenje po barakah, v kojih prebiva ljudstvo, ki je bilo navajeno trdne strehe, a se danes zadovoljuje s tenkim pokrovom nad glavo kakor beduinec, ki razpenja nad svojim ležiščem platneni šotor. Vsporedno s tem propadom materijelnega življenja koraka seveda tudi duševno propadanje. Površna izobrazba v šoli, propad moralnega življenja, brezposelnost tira mnogo mladih življenj v pustolovsko življenje.

Ni nam treba omenjati, da vspevajo pod takimi pogoji vsi revolucionarni, imperjalistični in anarhistični načrti, ker je danes povprečno vsak človek dostopen za kako idejo, od koje pričakuje ali svoj konec ali pa zboljšanje svojega položaja.

«Zvišajte produkcijo in zmanjšajte svoje potrebščine» nam kriče državniki, ki skušajo z vsemi silami vspostaviti razdrto ravnotežje, toda težko

bode dati pravo smer sedanjemu mednarodnemu gibanju, ako ne pride človek do tega, da bi mogel gledati brezskrbno v bližnjo bodočnost.

Sicer pa se tega padanja civilizacije ni Bog več kako ustrašiti, ker je to naravna pot krize, da se vračamo «k naravi», od koder se bode moglo ubogo človeštvo zopet orjentirati. Kako se bode izvršila ta orijentacija, je velikanski problem bodočnosti, ki leži še popolnoma v megli.

Današnji svetovni položaj je pa v resnici jako resen, ker se rahlja civilizacija, ki je bila dosedaj najtrdnjša vez med narodi in med posamezniki.

Nemci pod Italijo.

«Nuovo Giornale» poroča iz Merana sledeče:

Čeravno stojimo tik pred upravnimi in političnimi volitvami, ni še pričela nobena izmed treh nemških strank v Gorenjem Adičkem svoje propagande in nihče ni objavil katkega programa.

Nov položaj, ki jih je popolnoma odrezal od vseh avstrijskih strank, kojim so pripadali pred vojno, silil narodne misleče Nemce, kakor tudi socijaliste, konservativce in krščanske socijalce iskati si novega izhoda in ustvariti nov program.

Radi tega je danes še prezgodaj sklepati v tem pogledu na bodoče volitve in to timbolj, ker so odnošaji med posameznimi strankami vsled preureditve novih dežel popolnoma premenjeni in so nastopili na mesto starih volilcev, ki so izgubili pravico do glasovanja, novi volilci.

V obče se lahko trdi, da nemško nacionalna stranka najbrže ne postavi nikakih kandidatov, ker že radi svojega značaja nima pravice do obstoja, ampak ostane jednostavno opozicijska stranka, v kojoj so bodo zbirali ekstremni elementi, ki se drže načela, da je izključeno vsako sodelovanje z večerajšimi sovražniki. Socijalno demokratska stranka pa izide dosti močnejša, nego je bila pred vojno, ker stojijo v njene vrste divši narodnjaki in klerikalci. Ta stranka bode prej ali slej stopila najbrže v stik z italijansko uradno socijalistično stranko.

Program te stranke bi zasledoval, kakor je posneti iz glasov zaupnega shoda v Meranu, in prvi vrsti pobijanje draginje, je torej pred vsem gospodarske naravi. Ta stranka bode imela tudi svoje glasilo, ki se bode pečalo večinom z družabnimi in gospodarskimi vprašanji.

Težje je prerokovati glade ostalih dveh strank, konservativne in krščanske socijalne.

Dočim se pred vojno te dve stranki nikakor niste vjemali, sta se zblížali v vojni dobi v skupnem načrtu: «bramba Tirolske proti Italiji». Zblížanje je postalo že septembra meseca 1918 popolno soglasje, nastalo iz potrebe postaviti proti «grozeči nevarnosti» eno samo fronto. Cim je postajala nevarnost večja, je sprejemala stranka v svojo sredo nemalo nacionalistov in klerikalcev. Toda njihovi dve glasili se držiti še vedno strogo ločeni, namreč, «der Tiroler» za konservativce in «Bozner Nachrichten» za krščanske socijalce.

Možno je in tudi jako verojetno, da bode nastopali ti dve stranki soglasno pod imenom «ljudska stranka», ki je vže vporabljaljo. Potemtakem bode imeli brezdvomno veliko večino v Gorenji Adiči za seboj. Ali se bodo sploh kedaj družili z italijansko ljudsko stranko je pa drugo vprašanje. Dosedaj je vsaj malo znakov za to. Iz pisanja omenjenih dveh glasil bi bilo posneti, da bi bili krščanski socijalci vsekakor takemu stiku nasprotni, ako se izjavijo poprej nasprotni konservativci, ki kljubu podpisa mirovne pogodbe, negujejo upanje, da se bodo zopet združili s Tirolsko.

Med člani prvooimenjene stranke se je razmotrivalo vprašanje, ali ne bi se moglo ustanoviti «nemško republikansko stranko za neodvisnost», da se bi, kakor se je izjavil neki znani činitelj konservativne stranke, protestiralo takorekoč proti italijanski vladarski hiši, proti vrhovnemu glavarju in voditelju Italije, ki je hotel in dopustil, da se je priklonila Gorenja Adička Italiji. Dasi je ta misel v protislovju, uvideva tudi mnogo klerikalcev glede na dejstvo, da so klerikalci sploh in posebno oni Gorenje Adiče že po ustnem izročilu vedno monarhističnega čustvovanja, radi česar bi republikanska stranka gotovo ne imela dolgega obstanka.

Tudi program «ljudske stranke» ni še natančno zasnovan. Ena glavnih točk je seveda poučevanje veronauka v šoli, v kojem pogledu je ta stranka mnogo stro-

žja nego italijanska klerikalna na Trentinskem, kajti Nemci zahtevajo obvezen veronauk, kakor se je vršil pod Habsburžani. In za tem prednost cerkve v vseh panogah družabnega življenja.

Tako izgleda baje političen položaj v anektiranih deželah Tirolske.

Naklepi proti nemški republikli.

Že nekaj časa sem živo napada «Vorwärts» monarhistične častnike, ki so vstopile v službo nemške demokratične armade. To socijalistično glasilo razodeva škandal, ki postaja vže javen, ker so v njega zapleteni častniki vseh stopinj. Neki republikanski poročnik Potsdamske posadke je zabil namreč sum, da se kuje med posadko naklepe v prilog obnovitve monarhije. Zvit častnik se je hlinil monarhističnega mišljenja, da je nabral potrebne podatke, nakar je sestavil poročilo na osrednjo vlado.

To poročilo govori o zaroti proti Erzbergerovi osebi. Imenovani republikanski častnik se je namreč v svrhu, da pride čeli stvari popolnoma na dno, ponudil za izvršitelja atentata in je zabil od svojih tovarišev vsa možna zagotovila, da se mu bode pomagalo čez dansko mejo. Iz poročila je dalje posneti, da poučuje častniki novince v monarhističnem in pangermanističnem duhu. Ko je vprašal imenovani častnik, kako mislijo s prisego, ki so jo dali republikanski vladi, so mu odgovorili tovariši, da dva ali tri dni pred vzburhom revolucijo izstopijo vsi častniki iz republikanske armade, da se pridružijo monarhističnemu gibanju. «Vorwärts» trdi, da se nahaja sedaj to velezanimivo poročilo pri vojnem uradu in zahteva takojšno aretacijo kompromitiranih oseb. Seveda se demokratični in socijalistični listi, ki že nekaj časa sem vodijo gonjo proti Noske-ju, okoriščajo s temi razodetiji v svrhu, da napadajo ministerstvo za deželno brambo, trdeč, da je njegovo stališče omajeno. Noske je namreč obdolžen, da je zagovarjal monarhistično častništvo, dočim bi bila njegova dolžnost izločiti jih iz armade.

Vtis teh dogodkov v Berlinu je velik in mnogo častnikov je nenadoma zginilo.

Seitz proti podonavski konfederaciji.

«Svetovna vojna je razrušila Avstro-Ogersko. Zastoj se skuša oživljati mrtve». Tako se je izrazil pred par dnevi Seitz na sestanku narodne skupščine napram dopisovalcu danskega časopisa «Berlinske Tidende», ki ga je izpraševal, glade bodoče avstro-ogerske politike. Seitz je še dostavil: «Neodvisnost, ki jo nam vsiljuje mirovna pogodba, nameravamo ohraniti tudi v odnošajih z državami, ki so bile z nami v zvezi v okvirju nekdanje monarhije. «Upa», da ne bode podpirala ententa «nesmiselno in nevarno fantazijo o podonavski konfederaciji». Poskus zjediniti one, ki so se razšli radi medesebojnega sovraštva, zamore še ne zamrla sovraštva zopet oživeti. V Pragi na primer se smatra vsak poskus ustvariti «Podonavsko konfederacijo» kot poskus zboljšati položaj obsovržene Nemške Avstrije na račun drugih držav.

Glede organizacije 30.000 mož, ki bi glasom tozadevne obveze v mirovni pogodbi, morali tvoriti avstrijsko milico, je minister Deutsch podal nekatera pojasnila dopisovalcu «Arbeiter Zeitung»: 1500 častnikov in 2000 podčastnikov se vzame iz vrst poklicnih častnikov. Milica bode imela republikanski značaj in bode ščitila republiko prod reakcijo, kakor tudi pred monarhijo.

«Arbeiter Zeitung» poroča tudi o prvih vseh podružabljenih obrti, ki jo je sklenila avstrijska vlada prošle dneve. Neka tovarna črevljev za armado se prelevi v podružabljeno tovarno za obutev, ki bode morala izdelati 900.000 črevljev na leto, torej približno sedmino cele avstrijske potrebščine. Uprava je poverjena zvezi konsumnih in produktivnih združenj ter bode izvrševala svoje funkcije potom posebnih svetov, v kojih bode vsak član zastopan. In ako se tej organizaciji posreči izdelati obutev in izkupiti dobičke, se porazdeli četrtina čistega dobička med delavce.

Od 22. septembra dalje na Dunaju ne vozi več tramvaj. Tako hoče vlada dokazati, kako grozi dunajskemu življenju vsled pomanjkanja premoga katastrofa. Zdi se pa, da se obrača položaj na bolje in da ne bode potreba ustaviti tudi obrti. Čudno je namreč dejstvo, da dočim trpi čeli Dunaj na groznem pomanjkanju premoga, je obnovila južna železnica že več opuščeni brzovlakov. Sicer pa je bila te dni ratificirana neka pogodba med Avstrijo in Čehoslovaško za dovažanje premoga.

Normalna ura.

Iz «Gazzetta Ufficiale» posnemamo, da se uveljavi z dnem 4. oktobra 1919 zopet normalna astronomska ura.

Jadransko vprašanje.

Vse je še zavito v skrivno meglo. Kljubu temu, da ste Anglija in Francija baje izjavili, da priznati suverenost Italije nad Reko, se čuje mnogo francoskih in angleških glasov, ki grajajo d'annunzijevo podjetje. Ta suverenost pa bi se omejevala edino na mesto Reko, dočim bi se raztezala okolu mesta neutralna državica. Niti za ta načrt ni še došla Wilsonova odobritev.

Milanski «Secolo» od srede trdi sicer, da je Wilsonov odgovor že došel, a da ostane njegova vsebina tajna. Četrtkovi «Giornale d'Italia» pa trdi, da to ne odgovarja resnici. Načelnik amerikske delegacije Polk meni, da delujejo brzovjavni počasi, toda z ozirom na dejstvo, da je bil druge krat v stanu povedati Wilsonovo mnenje v 24. urah, bi to dejstvo opravičevalo domnevanje, da se Wilson to pot pogovarja z amerikanko delegacijo, a ista mora molčati, dokler Wilson ne pretuhta vprašanja do dna.

Med tem deluje seveda fantazija. Nekateri vidijo vže možnost vojne, spopade na premirni črti, d'Annunzijevo načrt zasedi dalmatinsko obal.

Da je položaj za italijansko ministerstvo izvanredno težaven, in da se ne upa nihče prevzeti odgovornosti za nadaljni razvoj dogodkov, dokazuje kronski svet, ki je bil sklican za v četrtek in h kojemu so bili povabljeni vsi sedanji in bivši državniki. Takega kronskega sveta v Italiji sploh ne poznajo. Predzadnji se je vršil leta 1882.

Med tem je dobil admiral Cagni važno misijo za Reko, kamor je vže odpotoval. Domneva se, da se gre za politična vprašanja, kajti pomorsko poveljstvo nad reškim zalivom je prevzel na ukaz generala Badoglio kontreadmiral Nunez Franco.

Viceadmirala Casanova, ki ga je D'Annunzio držal vjetega, je bil izpuščen in je dospel v Benetke.

«Hrvatni ne nosijo več mleka v Reko», pravi komunikat iz Reke. Sicer pa dohajajo še vedno v mesto prostovoljci in živila od strani odborov, ki se ustanovljajo v Juljski Benečiji.

D'Annunzio je izdal proglas, da ostane v Reki, dokler se ne prizna njene pripadnosti k Italiji. Istodobno je izdal na Dalmatince poziv, v kojem jim izraža svoje sočutje in jim svetuje stanovitnosti.

Milanski list «Popolo d'Italia» pa je dobil od D'Annunzia poslanico, s kojoj pozivlja, naj se Nittija spodi iz vladnih krogov.

Tako je zmeda priklopela na vrhunec. Ne moremo si predstavljati, da biogle te razmere trajati dolgo, ker je razpoloženje med ljudstvom danes vse prej nego hladno, kakor kažejo dogodki, ki niso nič drugega kakor posledice diplomatskih pogreškov, ki sledè eden drugemu, in D'Annunzijevo podjetje samo na sebi je plod slabe politike, ki jo vodi mirovna konferenca sama.

Wilsonu gre dobro.

«Times-u» poročajo iz New-Yorka: «Včeraj je žel Wilson na svojem potovanju prvokrat neprijetnosti od strani njemu nasprotne manjšine. Zadar se je dvignil, da bi govoril, je zadonelo po dvorani burno pritrdjevanje, ki je trajalo več minut. Toda komaj je končalo to poskanje, je pričel v drugi strani dvorane, kjer se je zbralo nekaj Wilsonovih nasprotnikov, velik hrup, s kojim se je skušalo prekriti Wilsonove besede. Wilson, ki ni posebno navajen na slične dogodke, ni mogel prikriti svojega ogorčenja in potem, ko je večkrat zaman poskusil svoj govor, se mu je konečno vendarle posrečilo, da je svoj govor končal. Toda med svojim govorom je bil trajno prekinjen od medkilcov in življenja. Po zaključku govora je odgovoril na vprašanja, ki mu jih je predložila «Zveza mesta S. Francisco» glade glasov, ki jih inajo Angleži v zvezi narodov in glade odpošiljave amerikanskih čet izven Zjedinenih držav.

Iz «Los Angeles» dohaja nadaljno poročilo, da je pobil Wilson svoje nasprotnike takorekoč v njihovi trdnjavi, to je v državah ob tihem morju, kjer so doma najnespravilnejši republikanci Johnson, Borah in drugi. Načelniki političnih or-

ganizacij v Kaliforniji so po zaslišanju Wilsonovih govorov izjavili v časopisih, da bodo odslej podpirali Wilsonovo vnanjo politiko, četudi ostanejo zvesti republikanskim načelom.

Johnson in drugi senatorji iz opozicije so trdili, da je bil odstop Santunga Japonski neopravičljivo kršenje kitajskih pravic, da bude Anglija skupno s svojimi dominijami imela večino glasov v „Zvezi narodov“ in da nimajo Zjedinjene države nikakega povoda pridruževati se obubožanim evropskim državam.

Wilson je te trditve popolnoma izpodbil z izjavo, da ste Anglija in Francija spravila Japonsko v vojno oziroma v brambo tihega oceana le z objubljenim odstopom šantunškega poltoka, vsled česar Amerika ne more zabraniti izvršitve te obljube, ako noče postati sovražnica Anglije, Francije in Japonske.

Kolikor zadeva predbacivanje glasove v društvu zveze narodov, je sprožil Wilson vprašanje, je-li bi bilo pravično, da bi se odreklo glasove Kanadi, Avstraliji, Novi Zelandi, Južni Afriki in Indiji, ako se je že priznalo glasove „Panamski zvezi“ in Kubi.

Toda največje priznanje je žel, kedar je energično protestiral proti egoistični politiki, da se bi osameli Evropa, kakor zahtevajo republikanci.

„Republikanci trde“, tako je rekel predsednik, „da smo mi močnejši od Evrope, ker smo gospodarsko neodvisni, dočim nas Evropa potrebuje. Toda zakaj smo močnejši? Za to, ker je stopila Evropa v boj za svobodo sveta dosti prej nego mi in je žrtvovala vse, da bi dosegla zmago.“

Radi tega naj bi toraj rekli mi, ki smo stopili v boj za drugimi in smo zgubili manj od drugih, evropskim narodom: „Glejte, kako opravite sami; vi ste preubogi, da se bi mi mogli z Vami družiti“. Taki nameni so nevedni ameriške tradicije. Slava Amerike ne odvisi od njenih brezmejnih bogatstev. Amerika je velika, ker ima tudi ideje, za koje se bori in cilje, ki hoče doseči.“

Vsled hladnega sprejema, ki so ga napravili republikanski volilci senatorju Johnsonu, je ta opustil nadaljno zasledovanje Wilsona, da bi pobijal njegove nazore. Wilsonova zmaga v senatu je torej zagotovljena.

Domače vesti

Soška žrtev. Carmine Giudice, vojak 112. pehotnega polka, nastanjenega v Kanalu, se je šel v ponedeljek kopat v Sočo, ki je pa postala vže precej mrzla. Pri kopanju je postal vojak slab, zdrknil je v vodo in ni ga bilo več na površju.

Dva tovariša, ki sta opazila, da je zginit, sta ga po polurnem iskanju spravila zopet na suho, toda mrtvega seveda.

Nadebudni dečko. Službujoči načelnik solkaskih karabinerjev je pred par dnevi slišal neko točlenje v notranjosti Lenasijevega poslopja na Solkaski cesti. Radovednost ga je gnala gledat, od kod prihaja to točlenje.

Tedaj je zapazil 15 letnega Ivana Cosutta iz Kormina, ki je skušal razdejati dva termosifona, ki sta se nahajala tam v shrambi, v svrhu, da bi razprodal železo neopaženo.

Zločinca so izročili karabinerji sodnji. **Neznani zlikovci** so udri prejšno noč v pisarno inž. Papiša na tekališču Vittorio Emanuele III št. 42 s tem, da so preluknjali zid v notranjosti poslopja ter se spustili skozi malo luknjo v sobo. Tu so vlomili v neko miznico in pobrali za 100 lir raznih bankovcev. Tatvina je bila naznanjena karabinerjem.

Drugo tatinsko podjetje. Tatovi so udri eno prejšnih noči tudi v porušeno poslopje šte. 12 v Via Leoni in so pokradli 21 desk v dolžosti 4 metrov in v skupni vrednosti 200 lir. Oškovanec Kavs Ferdinand je naznanil tatvino karabinerjem.

Varujte se tatov. Vsa znamenja kažejo, da se je vrnilo v goriško mesto številno izurjenih tatov, ki so posebno na delu po noči okoli stanovanj in skladišč, po dnevi se pa klatijo okoli železniških blagajni na postajah, kjer se izdajajo potnikom liste.

Naznanjeno nam je bilo tudi, da so prejšni dan okradli nekoga goriškega uradnika na postaji v Pračini z vmetno vprizorjeno gnječo, v koji so mu potegnili iz spodnjega žepa listnico s 670 lirami.

Nekateri hodijo oblečeni kakor vojaki, radi česar svarimo naše ljudi naj pazijo povsod na svoje žepce.

Brezmiselni mladeniči. Beneški „Gazzettino“ prinaša že v dveh številkah vest, da so nekateri poljubinski fantje streljali s puško proti neki vojaški baraki, v koji je bila nastanjena 145. stotinja alpincev. Ti so seveda zajeli nepremišljene mladeniče in jih razorožili. Ali je bilo to streljanje neodpustljiva šala ali žalostna resnost? Tega danes ne vemo, a želeli bi bilo, da se taki dogodki ne ponavljajo, ker bi to vrglo pač prečudno luč na Slovence, ki so se vedno naravnost odlikovali v samozavednosti in hladnem zdržanju. Ne kličite torej s takimi dogodki pozornost na se! Toliko za danes, dokler ne izvemo pozitivnejšega o tem dogodku.

Vstop slovensko-hrvatskih socialistov v italijansko organizacijo. „Edinost“ ni verojela in nam se je pozdevala težka stvar, da se bi moglo kar tako združiti

slovenske in italijanske socialiste in vendar se je to posrečilo Dr. Henriku Tuma. Če ne baš v prid naroda boda morda v prid človeštva, ako se res enkrat svet preobrne in bodo zginitle razlike med narodi. Morda? Toda za najbližjo bodočnost je potrebna solidarnost proletarijata, ki je začetek in konec socialistične vere, in potemtakem prihaja narodno vprašanje naravnim putem še le na drugem mestu v ypoštev. Teoretično je to vse prav.

Toda med nami rečeno, politični otroci nismo. Italijanska socialistična stranka tvori najprvo del lastnega naroda in kot taka še le del človeštva. „Naturam expellas furca, usque recurrit“, pravi Latinec, to je po slovensko: „Kri ni voda“. Vsa zastoj je domišljija, da v mednarodni socialistični stranki ne igra narodnost nobene vloge. Ako pa igra nekako neodvisno, kakor hoče „Lavoratore“ trditi, potem pa ni to, za kar se hoče izdajati, ampak prehaja avtomatično v program reformistov, ki so morali pošteno priznati, da narodnosti ni mogoče vreči v koš. In to je tudi naše načelo. Demokratični, dostopni za vse kar mora zjednačiti ljudi, hrepeneči po odkritosrčnem sporazumu z italijanskim narodom, zavračamo vsak akt, ki bi zamogel raznarodovati naš slovenski življenj na Goriškem, kajti kdor kdor sili v tebe, da postavi narodnost v ozadje, bodisi tudi radi takozvanih „stanovskih bojev“, zahteva od tebe nekaj nemožnega za današnje razmere.

Vemo in prepričani smo, da je „jugoslovansko narodnjaštvo“ nemogoče tako dobro za „Edinost“, kakor tudi za „Slovenski narod“ ali za „Slovenca“ v Ljubljani, (seveda iz različnih razlogov za prvo kakor za ostala dva), toda radi tega ne bomo pokopali vse „Slovenstvo“ in „Hrvatstvo“, v Julijski Benečiji, ampak upajmo, da se znajdemo vsi, ki danes morda nismo edini, na programu, ki nam tulka zagotovi obstoj slovenskega življenja, naj se razmere tudi kakor že bode premenijo. Saj je samo ob sebi umevno, da se mora enkrat rešiti sedanja kriza in potem leži na dlan, da je toliko v jugoslovanskem kakor tudi v italijanskem interesu, da se ustvarijo med obema državama prijateljski odnosi, za kar so se vže ponovno izrekli tudi jugoslovanski državniki.

Nič bi nam ne branilo ustvariti si po zgledu jugoslovanske ali italijanske mednarodne organizacije samostojno skupino onih Slovencev, ki prisegajo na program mednarodnih socialistov, ne da bi hodili gostovat k onim, ki pozabljajo svojo narodnost, kedar jim kaže, drugače pa imajo svoj narodni žolč prav tako dobro razvit, kakor vsak drugi nacionalist. Zato pa nimamo seveda tudi mi Slovenci nikakega povoda, da bi se spajali z italijanskimi maksimalisti.

Vesela vest za lovce. Vsled posredovanja glavnega komisarja za Julijsko Benečijo je preemilo Vrhovno poveljstvo odredbo glede prepovedi nosenja in hranjenja orožja v zasedenem ozemlju v toliko, da je možno izdajati civilnim osebam, z vso previdnostjo seveda, orožni list za lovsko puško.

Orožne liste izdajajo civilni komisarji, v kojega področje spadajo tudi lovška dovoljenja. Zajedno odstanejo glede lova v veljavi vsa že pred zasedbo obstoječa zakonska določila.

Kava državni monopol. Kakor se čuje, bode monopolizirana trgovina s kavo tudi v zasedenem ozemlju. Potemtakem izpade kava iz cenika za vsakdanja živila.

Uradni vestnik generalnega civilnega komisarijata za Julijsko Benečijo. Generalni civilni komisarijat sporoča, da začne meseca oktobra t. l. izdajati „Uradni vestnik“, ki bo izhajal vsakega 1. in 16. v mesecu in se bo tiskal v Lloydovi tiskarni. „Uradni vestnik“ bo objavil vse italijanske zakone in odloke, nanašajoče se na Julijsko Benečijo, odloke in naredbe notranjega komisarja, okrožnice in odredbe notranjega značaja, nanašajoče se na upravo in podrejene urade, ukrepe civilnih komisarjev ter razglase in sporočila, zadevajoča javne koristi. V dodatni številki izidejo vsi doslej po civilnem komisarju izdani uradni odloki. Naročbe na „Uradni vestnik“ („Bollettino ufficiale“) sprejema Lloydova tiskarna v Trstu.

OGLAS.

Podpisano ravnateljstvo javlja, da se bo vršilo vpisovanje v I. razred v sredo, dne 1. oktobra, v višje razrede pa 5. oktobra. Ponavljalno, dodatne in sprejemne izkušnje se bodo vršile 2. oktobra, matura se pa vrši v ponedeljek 6. oktobra.

Kdor hoče vstopiti v I. razred, se mora osebno ali do tega dne pisмено zglasti pri ravnateljstvu s kršnim listom in z ljudskoškolskim izpričevalom ali z izpričevalom zrelostne preiskušnje na kaki ljudski šoli. — Vsak učencev plača pri vpisovanju L. 140, na novo vstopajoči pa še L. 168 sprejemnine.

Ravnateljstvo državne višje realke v Idriji.

Izdajatelj: JOSIP PERNEL.
Upravitelj in urednik: Karol Jušič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

Ludovik Zotter Brivec na travniku št. 17. Se priporoča postrežba, higienska, sprejme tudi abonirance.

JOSIP VODOPIVEC
Gorica, Corso G. Verdi 11

TRGOVINA

Perilo,
manufakture in
izvršene obleke

! BAZAR !

Na Verdijem tekališču
Corso Giuseppe Verdi 13

Se nahaja bogata zaloga galanterij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenih, glinastih posod in posebno bogata izbira razglednic in časnikov.

Prodaja se vse na drobno in na debelo
Edina zaloga papirja „Abadie“

S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

Šolske pisanke se dobi v papirni trgovini
ANTONA PERTOV
GORICA - Via Municipio 4 - GORICA
filjalka, Via Teatro 18,
ki je bogato založena z raznovrstnimi pisarniški potrebščinami, šolskimi knjigami i. t. d. Ima tudi knjigovoznico in sprejema izdelovanje fotografskih slik, klišejev in druga slična dela.

BANCA DEL FRIULI
(Furlanska Banka)

Capitale statutario L. 5.000.000.— versato » 1.047.000.—	Društvena glavnica L. 5.000.000.— vplačana glavnica « 1.047.000.—
---	--

Sede centr. Udine - Osrednji sedež, Udine
Filiali: - Podružnice: Aviano, Cervignano, Codroipo, Cormons, Gemona, S. Daniele del Friuli, S. Vito al Tagliamento, Spilimbergo, Tolmezzo, Monfalcone, Moggio Udinese, Montebelluna.

Fondata nel 1873
ustanovljena leta 1873

47. Esercizio
47. leto

Succursale di CAPORETTO
Apertura 6 ottobre

Pomožna podružnica v KOBARIDU
Se otvori dne 6. oktobra

Tutte le operazioni di banca -- Izvršuje vse bančne operacije

Borovaz & Colledani
GORICA, Riva Castello št. 4
Zaloga manufakturnega blaga na debelo
ZMERNE CENE

ZOBOZDRAVNIK
ROBERT BERKA
GORICA, ULICA DANTE 4.
Mnogo let asistent pri Dr. PIKL
Zobozdravniški atelje.
Posluje od 8. do 12. dopoldne
in od 14. do 18. popoldne

Zobozdravniški atelje
Dr. Herkulej Pernecher
edini medicinski zobozdravnik v Gorici
Corso Vitt. Em. III. št. 14.
Atelje je odprt od delavnikovih in praznikovih od 8. predp. do 7. popoldne.

G. Temil-Gorica Via G. Carducci št. 1
nasproti Montovi hiši

Možarna in brusilnica na električno gonilno silo.
Bogata zaloga vsakovrstnih rezil.
Prevzame se brušenje vsakovrstnega rezilnega orodja in se jamči za izvršeno delo.
Lastnik ima na razpolago izurjene delavce v popraviljanju kirurških in drugih sličnih orodij.

Prodaja tudi toaletne predmete

SIGON JOSIP
Gorica, Ulica Rastello 8

Velika zaloga vsakovrstnih ur, verižic in zlatenin
Najnižje cene